

De Salamander, nieuwsbrief uitgegeven door het Biodiversiteitsteam Goirle - Riel

## Jong geleerd is oud gedaan !



*samen ontdekken ~ samen leren ~ samen experimenteren*

### **Wat is het?**

Het natuurLab is een activiteit voor, door én van kinderen. We hebben een ideeën-boek waarin deelnemers opschrijven wat ze graag willen onderzoeken, leren, uitproberen, doen. Dit ideeën-boek is de basis voor de invulling van de natuurLab-middagen.

### **Voor wie?**

Iedereen vanaf ± 7 jaar...

### **Waar?**

Locatie: >>> [Het Groene Bos](#) <<< (tussen Riel en Goirle)

### **Wanneer?**

Op zaterdagmiddag van 14:00 tot 16:00 uur.

Data (t/m zomervakantie): 30 mei 2020, 11 juli 2020 (zomereditie).

### **Wil je meedoen?**

Meld je aan via het > [aanmeldformulier](#) <

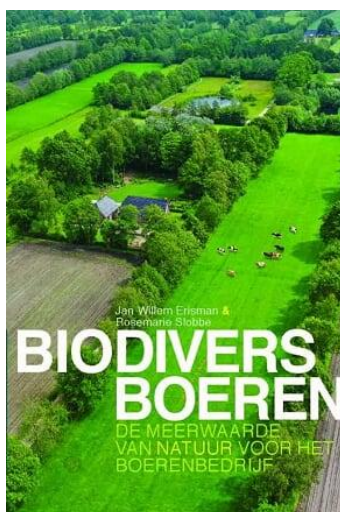
Dan ontvang je van ons een bevestiging en meer informatie over wat we die middag gaan doen.

### **Wil je meer informatie?**

Mail naar [natuurlabGoirle@gmail.com](mailto:natuurlabGoirle@gmail.com)

**In dit nummer**

1. Jong geleerd is oud gedaan
2. Biodiversiteit en natuurinclusief
3. Groener Goirle
4. Vlechthekken.
6. Het schrijveke.
7. Agenda.
8. Vlinder zoekt huis!
9. B-team & contact Colofon.



## **Biodiversiteit en natuurinclusief, wat zeggen die begrippen ons?** *door Victor Retel Helmrich*

Net als het 'biodiversiteit' is 'natuurinclusief' een woord dat de laatste jaren vaak te horen is maar waar veel onduidelijkheid over bestaat. Die onduidelijkheid leidt nogal eens tot spraakverwarring en misverstanden, soms eindigend in oeverloze discussies.

Het is wellicht nuttig bij deze begrippen even stil te staan. In plaats van *biodiversiteit* zouden we gewoon *biologische diversiteit* kunnen zeggen. Feitelijk is biodiversiteit daar gewoon een afkorting van, ook in het Engels. Verscheidenheid in de levende natuur dus. Niet alleen in soorten maar ook in de leefomgevingen van die soorten en soortengemeenschappen. Maar goed na 10 jaar Biodiversiteitsteam Goirle-Riel is biodiversiteit als begrip gelukkig al aardig ingeburgerd. Helaas betekent dat nog niet dat we dit duidelijk terugzien in hoe we met onze omgeving om gaan. Zo vinden we in Goirle in oppervlakte de meeste stenen voortuinen in Midden-Brabant. Als je weet wat dit voor de biodiversiteit betekent, doe je daaraan niet mee. In het stuk "Basiskwaliteit Natuur" elders in dit nummer, wordt de noodzaak hiervan toegelicht.

"Natuurinclusief" is een andere term die nogal eens wordt gebruikt in combinatie met menselijke activiteiten zoals landbouw en bouwen. In die combinatie drukt *natuurinclusief* uit dat de activiteit niet alleen rekening houdt met de natuur maar vooral gebruik maakt van wat de natuur je biedt. De natuurinclusieve landbouw benut natuurlijke biologische processen in de bedrijfsvoering. Ook maakt het slimmer gebruik van de omgeving om landbouw en landschap met elkaar te verbinden. Door de landbouw wordt de natuur bevorderd en door de aanwezigheid van natuur is de landbouw mogelijk. Het is wederkerig.

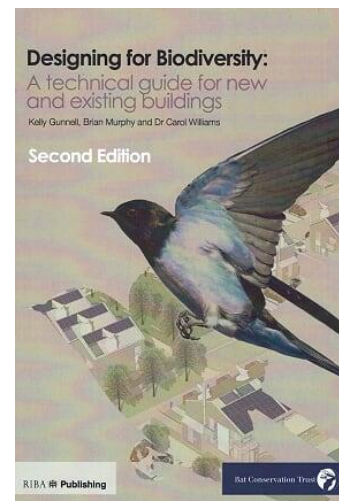
*Natuurinclusief bouwen* horen we ook steeds vaker. Het is net als in de landbouw het benutten van hetgeen de natuur ons biedt om tot een gezondere leefomgeving te komen. Het is een noodzaak geworden in deze tijd van algehele achteruitgang van de natuur om ons heen, anders gezegd de *basiskwaliteit van de natuur* in onze omgeving staat onder druk. Natuurinclusief bouwen betekent ruimte laten aan vogels, vleermuizen en planten in de gebouwde omgeving. Die ruimte is nodig omdat al deze organismen bijdragen aan een gezonde leefomgeving. Gierzwaluwen en vleermuizen verorberen per dier gemiddeld zo'n 3000 vliegjes en muggen per etmaal. Beplantingen in de wijk zorgen niet alleen voor voedsel voor bijen en vlinders maar vangen fijnstof af, zetten CO2 om in zuurstof enz.



*Vervolg Biodiversiteit en natuurinclusief*

Het positieve effect van natuurinclusief bouwen zal het grootst zijn als woningbouwverenigingen en gemeenten er een standaard van maken. Maar ook iedere burger en particuliere bouwer en hovenier kan er zijn bijdrage aan leveren. Om dit beter van de grond te krijgen zijn er z.g.n. "toolkits" ontwikkeld die via internet gratis te raadplegen zijn. De belangrijkste site geef ik hieronder. In een samenwerking van Zoogdierverseniging en Vogelbescherming met mij persoonlijk, is die tot stand gekomen. Afhankelijk van de doelgroep worden hierin handzame adviezen met tekeningen e.d. aangeboden. Ook biedt het de mogelijkheid je verder te verdiepen.

We raden eenieder die bouw- en verbouwplannen heeft ze te raadplegen. En geef het aan anderen door. [www.bouwnatuurinclusief.nl](http://www.bouwnatuurinclusief.nl)  
Voor wie zijn tuin natuurinclusief wil maken raad ik de volgende site aan: <https://www.vogelbescherming.nl/mijn-vogeltuin>



1. c.album 2.dagpauwoog
- 3.citroenvlinder 4.roesje 5.kleine vos

## Groener Goirle

Net als afgelopen jaren zou er weer een voorjaarsevenement plaatsvinden in april. We waren natuurlijk al druk bezig om dit voor te bereiden. En misschien heeft u er in het Goirles Belang ook al over gelezen. Maar u zult begrijpen dat, vanwege de huidige omstandigheden, dit **niet kan plaatsvinden op 18 april**.



In dat artikel werd aangegeven dat het mogelijk is om een gratis vlinderkast te bestellen. Deze worden weer gemaakt door de cliënten van verpleeghuis St. Elisabeth. Die worden dan niet uitgedeeld in het voorjaar maar in het najaar. Er zijn nog beperkte mogelijkheden om een vlinderkastje te bestellen. Dus wie het eerst komt, het eerst maalt. Ga voor meer informatie naar [www.biodiversiteitgoirle.nl](http://www.biodiversiteitgoirle.nl) en klik daar op Groener Goirle. Ook de regentonactie loopt nog steeds. Op de dezelfde website kunt u lezen welke voordelen dit oplevert als u een regenton besteld via Groener Goirle. Uiteraard blijven wij u op de hoogte houden van onze plannen in het najaar.



**Vlechtheggen.** door Jan Hes

Het bestaan van vlechtheggen was mij totaal onbekend totdat er een vraag kwam aan het Biodiversiteits –Team Goirle–Riel om mee te werken aan een vlechthaag bij de Oostplas in Goirle. Door aldaar het vlechten in praktijk te brengen werd me het principe duidelijk en kon direct het resultaat zichtbaar worden.

De geschiedenis van vlechtheggen.

Rond 1900 lag er rond akkers en weilanden in Nederland nog een netwerk van tienduizenden kilometers heggen en houtwallen. Ze dienden als veekering, leverancier van hout, perceelgrens of als verdedigingswerk. De heggen bestonden meestal uit doornige struiken die met een speciale techniek in elkaar gevlochten werden om ze ondoordringbaar te maken voor mens en vee. Heggenvlechten is dan ook een officieel ambacht. Veel gebruikte soorten die zich goed laten vlechten zijn meidoorn, sleedoorn, veldesdoorn, hondsroos, beuk en eik.



Heggenvlechten is cultuurhistorie. Het ambacht is in maart 2015 officieel erkend als immaterieel, cultureel erfgoed. Door heggen te vlechten wordt onze cultuurhistorie weer meer zichtbaar. Heggen werden vroeger vaak van streek tot streek verschillend gevlochten. Logisch want vee, struiksoorten en gewassen zijn niet overal in Europa hetzelfde.

Een van de nuttige effecten van het vlechten is iets waaraan weinig mensen zullen denken: de hergroei. Door struiken laag bij de grond in te kappen, vormen deze aan de basis nieuwe scheuten. Deze scheuten vormen in de toekomst een nieuwe generatie heg. Zo kan een heg niet alleen goed gesloten blijven maar ook zich versterken en eeuwenoud worden.

Niet ongebruikelijk was dat in het verleden jaarlijks een rivier buiten haar oever trad. De overstroming had daarbij zo'n kracht dat omheiningen van dood hout met gemak meegesleurd werden door de rivier. Heggen gevlochten met enkel levende stammen en takken waren daarentegen bestand tegen de enorme waterkracht en vormden een bron van nieuw hout.



Door de komst van het prikkeldraad verdwenen veel heggen aan het begin van de vorige eeuw. Daarmee verdween ook de techniek van het vlechten en de flora en fauna die zich in en om de heggen ontwikkelde. Begin deze eeuw is het ambacht weer nieuw leven ingeblazen (met als bakermat van het herstel) de Maasheggen (in de uiterwaarden langs de Maas op de grens tussen Brabant en Limburg). Daar bevindt zich ook het grootste aaneengesloten heggenlandschap van Nederland.



## Vervolg vlechthaag

## Techniek.

Het principe is om de verticale groei van de haag om te zetten naar een meer horizontale of diagonale groei. De stam wordt aan de voet ingekerfd met een kapmes of bijl waardoor de sapstroom intact blijft. De gekerfde stam kan nu omgebogen worden en naar beneden gedrukt. Eventueel kan druk op de omgebogen stam verzwaaard worden met boomstammen



**NEDERLANDS KAMPIOENSCHAP  
MAASHEGGENVLECHTEN**

**ZONDAG  
8 maart 2020  
Oeffelt  
tussen 11-16 uur  
ENTREE GRATIS**

KOM OP DE FIETS

[www.maasheggen.nl](http://www.maasheggen.nl)

Maasheggen  
UNESCO biosfeerreservaat

Stichting Heg en Landschap  
ivn  
Landschapsgeschiedenis  
BOEMER

Er worden zelfs kampioenschappen vlechtheppen gehouden. Daarbij wel vermeldt dat er verschillende technieken bestaan en worden beoefend.

Het Nederlands kampioenschap 2020 wordt gehouden in Oeffelt.

Thomas van Slobbe: Een vlechthaag heeft geen haast met handleiding heggenvlechten door Jef Gielen. (alleen als PDF-BESTAND)

Stichting Heg en Landschap, ([stichting@hegenlandschap.nl](mailto:stichting@hegenlandschap.nl))  
Nederlands gilde van Heggenvlechters.

[www.heggen.nu](http://www.heggen.nu)

[www.maasheggen.nl](http://www.maasheggen.nl)

## Het Schrijverke – de natuur in boeken door Bart de Vries samengesteld.

Sinds de vorige nieuwsbrief zijn er weer de nodige titels verschenen over natuur en biodiversiteit binnen onze landsgrenzen. Van natuuronderzoek bij de burens tot de geboorte van natuurbescherming in Amsterdam, en van een praktische brochure over financiering tot een nieuwe editie van de plantenbijbel van Nederland. Klik op een titel voor meer informatie op de site van de uitgever.



### Paul van Wielink – [De Kaaistoep : het best onderzochte stuk natuur in Nederland](#)

Al 25 jaar wordt er intensief onderzoek gedaan in De Kaaistoep. Daarom viert de KNNV-afdeling Tilburg feest met een symposium, excursies, een expositie, en de uitgave van dit dikke, rijk geïllustreerd boek. Het bevat bijdragen van vele (gast)auteurs over het onderzoek, de onderzoekers en de biodiversiteit in het gebied. Zie ook magazine 205 (Lente 2020) van het Brabants Landschap voor o.a. een interview met Goirlenaar Henk Spijkers, onderzoeker van het eerste uur.



### Jan van der Straaten – [Bescherming van biodiversiteit, een weerbarstige uitdaging](#)

Op vrijdag 24 april verschijnt dit boek van Jan van der Straaten, bestuurslid van Brabants Landschap. Hij is ook voorzitter van de Saxifraga Foundation die een [beeldbank](#) ontwikkelt van Europese planten en dieren. Het onderwerp van zijn boek is met de PAS uitspraak en de stikstofcrisis actueler dan ooit. In het boek wordt niet alleen geanalyseerd wat er fout gaat in het beleid op dit terrein, maar er worden ook aanzetten gegeven voor succesvolle acties op dit gebied..



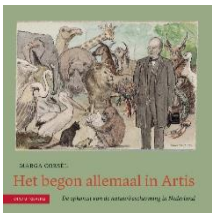
### Susan Drion en Maria van Boxtel – [Financiering voor duurzame landbouwbedrijven : geld aantrekken op de sociale en ecologische waarden die jij als boer creëert](#)

We herinneren ons nog goed de levendige discussie over voedselproductie met behoud van natuur, afgelopen jaar in de bibliotheek. Geld speelde daarin een grote rol, want hoe krijg je in hemelsnaam de omschakeling naar duurzame landbouw en veeteelt gefinancierd? Op verzoek van netwerkorganisatie Landgilde en de Vereniging voor Biologisch-Dynamische Landbouw deed Wageningen Universiteit onderzoek naar de mogelijkheden. Deze brochure informeert over nieuwe financieringsvormen: soms naast financiering door de bank, soms in plaats van financiering door de bank. Ook vertellen enkele agrarische ondernemers over hun ervaringen, waaronder Bart Pijnenburg en Daniëlla de Winter van Tuinderij de Es in Haaren.



### Leni Duistermaat – Heukels' flora van Nederland

*De eerste Heukels verscheen in 1883 als* Schoolflora van Nederland, want schoolleraar Hendrik Heukelsen miste een goede plantengids voor zijn leerlingen. Vorige maand verscheen de 24<sup>e</sup> editie, verzorgd door de Leidse plantkundige Leni Duistermaat, verbonden aan Naturalis Biodiversity Center. *Heukels' Flora van Nederland* is het standaardwerk voor biologiestudenten, ecologen en plantenliefhebbers. Deze geheel nieuwe editie is in kleur en kent 2500 soorten, 500 nieuwkomers ten opzichte van de vorige editie uit 2005.



### Marga Coesèl – Het begon allemaal in Artis : de opkomst van de natuurbescherming in Nederland

Over Heukels gesproken... Op 22 april 1905 zat hij in het restaurant van Artis de vergadering voor waarin de 'Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten in Nederland' werd opgericht. Aanleiding was het onzalige plan van B&W van Amsterdam om het Naardermeer te dempen met afval. Gelukkig staken de vrienden Jac. P. Thijssse en Eli Heimans daar een stokje voor, met steun van Artis-directeur Coenraad Kerbert. Dit rijk geïllustreerde boekje vertelt het verhaal van deze vroege natuurbeschermingsbeweging, en is het vijfde deel van de Heimans en Thijssse Reeks.

## Agenda.

- 6 +7 juni 13–17 uur Open dagen ihkv Ecotuindagen Velt Velt (Vereniging Ecologisch Leven en Tuinieren) en organiseert in België en Nederland de Ecotuindagen. Honderden ecologische tuinen zijn open ter inspiratie voor andere tuinders en liefhebbers. In de Naturentuin vanaf het begin een succes, fijn geïnteresseerd publiek dat zich thuis voelt in de tuin en met nieuwe ideeën naar huis gaat. Of met een product uit de verschillende kraampjes. Dat maakt het compleet. En natuurlijk is er ook weer een kinderspeurtocht. Toegang gratis, zowel zaterdag- als zondagmiddag geopend dit weekend.
- Voorjaarsevent.  
De afgelopen jaren hebben Het Biodiversiteitsteam, Groei en Bloei afdeling Tilburg e.o. en de Heemkundige Kring de Vyer Heertganghen samen een voorjaarsevent georganiseerd. Ook dit jaar stond dit weer in onze planning, op 18 april. Helaas kan ook deze activiteit niet doorgaan door het Coronavirus.  
We wensen iedereen veel sterkte in deze onzekere tijd en hopen volgend jaar zeker terug te zijn met een nieuwe editie.



## Vlinder zoekt woning! *Door Piet van Son & Bart Kobes*

Vlinders zijn een prachtige en onmisbare schakel in de biodiversiteit: de soortenrijkdom die we nodig hebben. Vlinders bevorderen kan iedereen! Daarom deelt Groener Goirle, onderdeel van het Biodiversiteitsteam Goirle-Riel, tijdens het Voorjaarsevenement in De Heemtuintuin gratis vlinderhuizen uit.

### *Vlinders bezoeken Goirle*

Gedurende het jaar zien we meerdere soorten vlinders die op zoek zijn naar voedsel en onderdak in onze tuinen en plantsoenen. Sommige vlinders komen met koude en warme fronten naar Goirle toe gevlogen om hier te paren, eitjes te leggen en uiteindelijk te sterven. De rupsen verpoppen zich tot vlinder en zullen in het najaar met de koude golf (vorst) weer naar een warm land gaan om daar te overwinteren en vervolgens in het voorjaar weer terug te keren naar onze tuinen.

Dag- en nachtvlinders zoeken beschutting voor koude, warme of natte dagen maar ook voor rovers. Deze beschutting vinden ze in spleten, kieren, schuurtjes of onder houtstapels. Maar vlinders kruipen ook graag in een vlinderhuisje. Sommige vlindersoorten overwinteren als vlinder in Nederland en zullen dit in het vlinderhuisje doen, dankbaar voor een overwinteringsplaats.

### *Vlinderstruik*

De vlinders leven van de nectar die de bloemen, struiken en bomen geven. Vlinders zullen uw tuin dus bezoeken als er ook iets te halen is. Om (meer) vlinders in de tuin te krijgen moet u denken aan het planten van een vlinderstruik, hemelsleutel, ijzerhard, winterheide, sneeuwbal (viburnum), judaspenning, lavendel, herfstaster, klimop, fruitbomen of -struiken. Het is een genot om de vlinders in uw tuin te zien fladderen van plant naar plant. U kunt ze ook helpen met suikerwater of rottend fruit waar ze smullen van de natuurlijke suikers die vrijkomen. Zonnestralen bieden de dagvlinders energie: u ziet de vlinder met opengeslagen vleugels de zonnewarmte opslaan. Zodra de vlinder opgewarmd is zal hij verder vliegen.



Een keer wat anders....welke vlinders zien we hier?  
De antwoorden zijn in deze nieuwsbrief terug te vinden!





Stichting Biodiversiteit Goirle –Riel streeft de navolgende doelstellingen na:

1. actief buiten aan de slag te gaan met onderhoud van het landschap en het herstellen van het leefgebieden van dieren die in onze omgeving thuis horen;
2. educatie en voorlichting: inwoners van Goirle, jong en oud, gaan we betrekken bij onze natuurlijke leefomgeving en we vergroten hun kennis over de natuur. Hiermee hopen we dat onze inwoners mogelijkheden aangrijpen om zelf wat de doen aan het behoud en ontwikkelen van natuurwaarden.
3. Advies en beleid: we beïnvloeden de beleidsvorming en planvorming van de gemeentelijke overheid, projectontwikkelaars, woningstichting en particuliere initiatiefnemers, wanneer dit vanuit het oogpunt van natuurwaarden van belang is. Dit doen we door hen gevraagd en ongevraagd advies te verstrekken. Particulieren en bedrijven zullen we in principe alleen op verzoek adviseren.
4. Kennis en onderzoek: we vergaren, behouden, delen en ontwikkelen kennis van de natuur in het algemeen en van de natuur in de gemeente Goirle in het bijzonder. Deze informatie communiceren we zoveel mogelijk naar de bevolking.

U kunt bovenstaande doelen mee helpen te verwezenlijken door als donateur de stichting te steunen. Een donateurschap kost minimaal €10,- per jaar. Aanmelden als donateur kan telefonisch of schriftelijk bij het secretariaat.

### **Stichting Biodiversiteit Goirle–Riel**

voorzitter: Anjo Roorda

secretaris: Jan Hes

penningmeester: Harrie Visers

bestuurslid: Jan Heesters, Rob van Dijk, Hans van der Schoot, Victor Retel Helmrich

secretariaat: tel. 06–30806002

website: [www.biodiversiteitgoirle.nl](http://www.biodiversiteitgoirle.nl)

E-mail : [contact@biodiversiteitgoirle.nl](mailto:contact@biodiversiteitgoirle.nl)

## Kijk ook eens .....



## Colofon.

De Salamander is een nieuwsbrief uitgegeven door Stichting Biodiversiteit Goirle – Riel.

De Salamander verschijnt 4 maal per jaar.

Redactie: Nel van Aggelen & Bart Kobes

Email nieuwsbrief : [nieuwsbriefbteam@outlook.com](mailto:nieuwsbriefbteam@outlook.com)

Voor het afmelden voor deze nieuwsbrief [klikt u hier](#)